

Gavatxa, a la Vall de Boí solen anomenar *la gavatxa* la mena de vent que bufant del Nord, arran del port només, anuncia que farà fred l'endemà a la Vall d'Aran i, per tant, temps serà a la Vall de Boí. *Gavatxalla* [1808, *DAG*.l. *Gavatxer*; *gavatxeria* (veg. supra). *Gavatxet*; *gavatxet-roig*. *Gavatxi*. *Gavatxó* (potser anomenat 'gavatx' pel color rogenc, comparat a la pell encarnada de la gent del Nord); *gavatxona*. *Gavatxoner*. *Gavatxut*. *Agavatxat*; *agavatxant*. *Engavatxament*. *Engavatxinar*; *engavatxinador*.

¹ Val a dir que Palay dóna altres dades que semblarien reforçar *gayè*; però les informacions de Palay no compten mai amb cites, com les que abonen el llibre de Lespy i Raymond, i ens hem de limitar a pendre-les sobre la fe de Palay, que «abraçant» molt més va estrènyer poc, i sempre pretén que cal «le prendre sur parole». Noti's que no asseguro res i que solament afirmo que caldria assegurar millor aquests supòsits, abans d'aixecar-hi damunt res més, com han fet Levy i els altres que es funden sobre aquests postulats *gavier*, *gavion*.

GAVELLA i GAVELL, 'feix de blat i d'altres coses', mots comuns a totes les llengües ibero i gallo-romàniques, d'origen incert, que no havent-hi cap mot paral·lel en cèltic és més probable que siguin derivats del ll. *CAVUS* 'conca formada entre les dues mans' i 'gavell d'espigues', d'on prové també l'it. *covone* 'gavella', piem. *ciavella*, *cuvalli*, id. □ 1.ª doc.: *gavella* en sentit agrícola, S. XVII, *gavell*, S. XV; però sembla ser el mateix mot *gabella* amb -b-, amb sentit figurat de 'aplec, juntada o consòrdia de gent', que ja es troba c. 1330, i el verb negatiu *esgavellar* apareix ja en el S. XIII.

«*Gavella de blat o altra cosa*: manipulus triticeus, hordeaceus, herbaceus etc.: «Que no sien algunes *gavelles* de faves o ciurons verds», doc. mall. del S. XVII (*DAG*.); «g. de vellacos: grex sceleratorum», *DTo*. 1670 (d'on passa a Lacav. etc.). Encara que el principal signi l'ús per als productes de la collita, no és l'únic, sinó també «el conjunt de feixines o feixos destinats als forns d'obra, calç o aprofitaments semblants» (*CostManc.* I, 136); abans que tot una *gabéla* és «un manat d'espigues no lligades» (Esterrí de Cardós, 1934), «*gabéles* «les garbes abans de ser lligades amb el venci» (Arcavell, 1936); i així a totes les regions de la llengua: com es veu no és justa l'observació d'*AlcM* que «a la part septentrional de Cat. no es fan *gavelles*», però dóna detalls locals de pertot incloent-hi les Illes i el P. Val. (més detalls en GaGirona); també en aquest pot ser d'altra cosa que d'espigues, un ramellet d'herbes, p. ex., com a Quatretonda on si estan encostipats van «i prenen un *gavéla* de pòvil i ---» (1962).

Tant o més usual ha estat sempre *gavell*, per bé que essent poc usual en el parlar ciutadà no el recolliren els diccs. fins al Lab. de 1864 («reunió de moltes coses, *cimulo*»), tanmateix és molt usual a tots els parlars comarcals del Princ. i almenys gran part del País Valencià, on el *DAG*. l'assenyala fins a Onda («feix de

llenya per als forns de terrissa i de pa»); a Benassal és «formiguer, montó de malea o herbes seques cubert de terra --- que els llauradors fan i cremen per adobar la terra» (GaGirona); i AMAlcover diu que a Morella i Ulldecona és un «clap de sembrat», i en la qual població diuen que «el sembrat que fa clapes millors *gavelleija*, fa *gavells*» (*BDLC* IX, 296).

Se'n cita ja un doc. de 1458 de Sta. Coloma de Queralt (*AlcM*). En el Princ. en tinc dades directes de les comarques més diverses per a 'manat, paquet de coses'; particularment en el Maresme, en frases de totes menes, materials i figurades, fins en el terreny de la vida culta: «van venir a casa amb tot el *gabéel* de les escriptures, i vam decidir ---», Sant Pol de Mar (1930 ---); «n'hi ha un *gavell*» 'és cosa de mal resoldre, difícil', StCebrià de V. (1931); «pobra gent: ja en tenen un bon *gavell*» 'de dificultats, de maldecaps', Pineda (1931); «un braçat», B-Emp. (Llofriu, *BDLC* IX, 341); a Benasc un home del camp m'ensenyava com feia «*gabéels* de fulles de freix, plats dam verdiassos d'eixalença o de villiguera» (1965).

Sense haver-se fet general en la llengua escrita moderna, en trobem força exemples en tota mena d'autors, començant per gentils peces, i no recents, de la cançó popular: «yo a segà me n'anava, / no hi anava per diners / --- / per veure l'enamorada: / allà sego y lligo 'l blat, / l'amor *gabells* me'n donave», que per la terminació verbal és cat. occidental, MilàF (*Romllo.*, 455).

³⁰ Apareix sovint des de c. 1870: «MARINA: Sí, papà, que potsè olvida / que vostè li ha dit an ell. / ESTEVE: Jo no hi dit res. / CONR.: Quin *gabell*! / MAR.: Recordin! ---», Pitarra (*Mercat de Calaf, Gat.* I, 397); «Ve 'ls-hi aquí com les tres families feyan tot un *gavell*, y com la Rosalia y la Julita, en Carlos y en Quimet, eran quatre amics que ni germans», Genís i Aguilar (*Julita*, p. 74); «que 'm reprenia l'angúnia només de reparar lo *gavell* de gent del saló», Pons Mass. (*Colla del C.* XIII, 183); en fi Verd. li obre les portes de l'alta poesia en l'*Ail.* de 1877: «Les eugues que bantian lo blat volan pels ayres, / ab l'era y mas a trossos, y garbes y garbers / fan un *gabell* entre ones, arbreda y llenyatayres, / y ab sos difunts la fossa barreja sos fossers», «del cel y 'l pèlac midan l'abisme a revolcons, / --- / veu *gavells* de cadavres passar, d'infants y dones, / lo seu alguna encara duhent estret al pit, / y als Atlants ---» (v, 18c; vi, 64a).

Gavella d'altra banda prengué aviat l'accepció d'aplec de gent acollada per a diversos fins (força vegades dolents), àdhuc grups permanents; ja he explicat en *GABELLA* com, a la llarga, acabaren les evolucions semàntiques, i l'atracció entre parònims, per confondre considerablement el mot present i aquell arabisme d'origen tributari; d'on, entre altres, el fet que avui a Mallorca, en l'acc. d'«aplec de gent», es pronuncii amb -b-. Això, però, és secundari, i no hi ha dubte que en l'origen aquest significat ve del terme agrícola i romànic. Com que no hi ha cap mot en àrab que pogués explicar més que l'acc. tributària, hem de creure que en Muntaner es tracta ja del nostre mot quan ho apli-